

Ngày 9/10/2017, Giải Nobel Kinh tế năm 2017 đã được Viện Hàn lâm Khoa học Hoàng gia Thụy Điển quy định trao cho GS Richard H. Thaler (sinh năm 1945, người Mỹ) đến từ Đại học Chicago (Mỹ) vì "những đóng góp của ông cho kinh tế học hành vi".



*GS Richard H. Thaler*

### **Tích hợp tâm lý học vào kinh tế học**

Theo thông cáo của Viện Hàn lâm Khoa học Hoàng gia Thụy Điển, GS Richard H. Thaler đã tích hợp các góc nhìn thực tế trong tâm lý học vào việc phân tích để đưa ra các quy định kinh tế. Bằng cách khám phá học thuật của duy lý hạn chế, sự ưa thích xã hội và thiêu tư chấp, ông đã chứng minh các đặc điểm tính cách này của con người có thể ảnh hưởng một cách có hệ thống đến các quy định của họ, cũng như các tác động đến thị trường.

**Duy lý hạn chế:** Thaler đã phát triển lý thuyết về kế toán tinh thần (mental accounting), cho thấy cách người ta đến gần hóa việc ra quyết định tài chính bằng cách chia số tiền mình có thành các tài khoản riêng biệt trong đầu mình và tập trung vào việc hạn chế tác động của

mọi quyết định nhân loại, thay vì tính đến tác động chung lên toàn bộ số tiền đó. Ông cũng chỉ ra rằng, nếu số mất mát sẽ khi nào chúng ta coi mất vớt khi chúng ta sẽ hiểu nó có giá trị hơn so với khi ta không có nó. Đây là hiệu ứng đóng góp là hiệu ứng của số sẽ hiểu (endowment effect). GS Richard H. Thaler là một trong những người sáng lập lĩnh vực tài chính hành vi (behavioural finance), nghiên cứu cách thức các hành vi con người khác nhau theo những quyết định tài chính như thế nào.

**Sự ưa thích xã hội:** Nghiên cứu lý thuyết và thực nghiệm của GS Richard H. Thaler về sự công bằng (fairness) cũng đã có những ảnh hưởng to lớn. Ông đã cho thấy mọi quan tâm về sự công bằng của người tiêu dùng có thể ngăn các công ty tăng giá trong những thời kỳ có nhu cầu cao về những sản phẩm không phải trong thời gian chi phí tăng. Thaler và các đồng nghiệp đã phát minh ra trò chơi độc tài (dictator game), một công cụ thực nghiệm đã được sử dụng trong nhiều nghiên cứu để đo lường thái độ về sự công bằng trong các nhóm người khác nhau trên khắp thế giới.

**Thủ tục chèn:** GS Richard H. Thaler cũng đã làm sáng tỏ quan điểm cũ rằng, các cam kết năm mới (New Year's resolutions) khó có thể duy trì. Ông đã phân tích các vấn đề về kiểm soát bằng cách sử dụng mô hình người lập kế hoạch - người thực hiện (planner-doer model), giúp những các nhà tâm lý học và các nhà kinh tế đang sử dụng để mô tả sự căng thẳng trong những tình huống giữa việc lập kế hoạch dài hạn và làm việc trong ngắn hạn. Sự cam kết ngắn hạn là một lý do chính giải thích tại sao kế hoạch tốt kiểm soát cho tuổi già, hoặc là ảnh hưởng của sự ngăn cản những thói quen xấu. Áp dụng vào các nghiên cứu của mình, Thaler đã chứng minh làm thế nào "nudging" - một thuật ngữ mà ông đặt ra nói về những đề xuất tích cực hoặc những gợi ý gián tiếp giúp những cá nhân không bị ảnh hưởng, có thể giúp mọi người thực hiện tốt hơn việc kiểm soát khi tốt kiểm soát cũng như các tình huống khác.

Nhìn chung, những đóng góp của GS Richard H. Thaler đã giúp xây dựng nền tảng kinh tế học và tâm lý học về việc ra các quyết định cá nhân. Những phát hiện thực tế và lý thuyết của ông là công cụ tốt để ra quyết định lĩnh vực mới và hiện đang phát triển nhanh chóng, đó là kinh tế học hành vi, có những ảnh hưởng sâu sắc đến nhiều lĩnh vực nghiên cứu và chính sách kinh tế.

*Đình Quang (theo nobelprize.org)*